

AGNES ARMENGOL

per Mn. Camil Geis

Avui que es parla tant de feminisme -massa vegades tèrbol i dissolut- caldria revaloritzar la rellevant personalitat d'un bell estol de dames de la nostra terra que han practicat un sà feminisme, sense necessitat de proclames ni pancartes.

En vaig conèixer una de molt notable: la destacada poetessa sabadellenca Agnès Armengol de Badia.

Molt abans de conèixer-la ja havia estat un comentarista d'encàrrec de 3 dels seus llibres: "Redempció", "Els dies clars" i "Rosari antic". Entre els anys 25-29 (jo encara no havia posat els peus a Sabadell), la direcció de "Lo Missatger del Sagrat Cor de Jesús", revista de cultura, principalment religiosa, publicada per "Foment de Pietat", de Barcelona, m'enviava llibres de poesia rebuts a la redacció, perquè jo en fes un comentari.

He repassat els meus comentaris dels 3 llibres d'Agnès Armengol escrits ja fa mig segle, i m'abelleix de reproduir-los:

REDEMPÇIO. Poema d'Agnès Armengol de Badia. Segona edició. Pòrtic de Josep Lleonart. La "Biblioteca Sabadellenca" està donant unes lliçons pràctiques de civisme que enamoren, i desitjariem que tingués moltes imitacions.

A la galeria de valors literaris sabadellenques que ve construint, acaba de plaçar-hi la figura rellevant d'Agnès Armengol, coneguda ja d'anys en el camp de les nostres lletres, reeditant-li el seu poema cabdal "Redempció".

Agnès Armengol és un d'aquells prestigis del vuitcents que cal saludar amb respecte. Si l'haguéssim de situar, jutjant pel seu reeditat poema, diríem que té un peu a Verdaguier i un altre a Costa i Llobera. Com ja assenyala el prologaire del llibre, Josep Lleonart, l'erudició que el tema comporta no trenca la simplicitat. La profunda religiositat de l'autora esclata arreu de l'obra, el tema de la qual és, ja de si, profundament religiós. Ja ens ho adverteix i no ens enganya, en els versos prefacials al llibre:

La malvestat mai no ha capit,
lo ver, lo sant brunz en son pit.

Es, doncs, un poema pietós i erudit alhora, que recomanem als nostres llegidors.

Amb la reedició d'aquest poema, Agnès Armengol no puja més amunt, però resta fermament situada al lloc que li pertoca en la ja encimbellada muntanya de les nostres lletres.

ELS DIES CLARS. Petits poemes d'Agnès Armengol, pòrtic de Mn. Anton Navarro.

Agnès Armengol en la seva primera joventut, segons un retrat que publicà l'any 1879, "La Lluçanera", periòdic català de Nova York.

Verament clars i harmoniosos són els poemes que ens acaba de donar la coneguda poetessa. Tot canta a la llum plàcida d'un cel serè, gentilment enriolat per la nota idíl·lica que fins i tot sap descobrir i posar de relleu en les petites tragèdies. La franquesa en el dir i la ingenunitat en la visió no li permetrien pas d'altra manera, perquè ella que, com ens diu en De-

sig:
Jo vull espai,
vull muntanyes,
torrentars, boscos, beutat;
vull un cel clar,
sol i aire,

ha posat en joc tota l'exquisida candidesa de la seva ànima artista enfront la majestat lluminosa de la naturalesa i ha assolit el rabeig d'aquella claror diàfana que dringa sonorament en tot el decurs de la seva obra.

El vers, dúctil i galantment cisellat, passa per les seves mans com una cavalcada meravellosa de bells indrets oblidats que es retroben de nou, i no perd mai aquella fina serenitat que li dona un caire aristocràtic de cortesia.

Remarquem, però, la profunda religiositat i el regust íntim de la llar que batega a través dels poemes i que fan d'aquest nou volum, publicat per l'admirable "Biblioteca Sabadellenca", un llibre amable que enllemina i plau de debò.

ROSARI ANTIC (Traduccions i records). Poesies d'Agnès Armengol, Pòrtic d'Antoni Busquets i Punset i biografia de l'autora per Margarida Costa. "Biblioteca Sabadellenca". La benemèrita "Biblioteca Sabadellenca" acaba de donar-nos un altre llibre d'Agnès Armengol. Es un bell colofó a la producció que

d'aquesta popular escriptora sabadellenca ens ha donat a conèixer l'esmentada biblioteca cívica.

"Rosari antic" és un veritable rosari de suggeriments i remembrances personals, desgranaes i acolorides amb mestriosa vivacitat. Sentiment, ingenunitat i gràcia, així és aquest llibre, així com tota l'obra poètica d'Agnès Armengol, aquesta delicada poetessa que és, com algú ja ha dit, una patrícia venerable alhora.

Aquest llibre ens diu com som d'allunyats d'una època, però també com ha sabut uns filla de la mateixa, apropar-se a la nostra. Si ella ha sabut mirar endavant, volem dir que a nosaltres no ens cal mirar un xic endarrera?

En el poema "Redempció", Agnès Armengol vesteix la toga romana i camina amb els peus cenyits de coturns damunt les lloses de la Roma pagana, en vespres de sa cristianització. En "Rosari antic", no es mou de la llar i de la terra -si no és per evocar-nos, hàbilment, Maria de Magdala- abillada, però, amb la gravetat del mateix vestuari.

Antoni Busquets i Punset, el bon veterà de les lletres catalanes, portica el llibre amb unes efusives evocacions. Margarida Costa, la joveçana poetessa sabadellenca, fa la biografia de l'autora amb unes paraules càlides i càlides, alhora.

En arribar a Sabadell, s'apressà a venir a saludar-me el director de la "Biblioteca Sabadellenca" Joan Costa i Déu, acompanyat de Mn. Josep Cardona, company de Comunitat Parroquial, i ambdós em demanaren d'anar amb ells a fer una visita a Agnès Armengol, a la qual havia promès de presentar-me.

Ens va rebre amb aquella cerimoniosa solemnitat que li era habitual, però amb efusiva senzillesa.

L'any 1933 jo era premiat als solemnes Jocs Florals commemoratius del Centenari de la Renaixença, i ella em feia arribar unes ratlles de felicitació per haver-m'hi estat atorgada la Viola d'Or. Em deia: "Enmig dels greus dolors físics i morals que m'aclaparen, per mitjà de ma serventa Josepa, us escric aquestes ratlles per dir-vos que sento fortament l'íntima satisfacció de valorar el vostre legítim trió. Seguiu coratjós el camí emprès per bé de Catalunya i de nostres lletres. Jo moriria en

repòs si abans pogués oir i sentir algun fragment de vostra gran obra. No tinc ningú capaç de llegir-me'l com cal. Jo he perdut quasi la vista en poc temps.

Sivós em féssiu la mercè de venir alguna estona...

Sabadell, 22 maig 1933.

Darrera aquestes ratlles, escrites per la serventa, venia la seva signatura trèmula, que acusava la manca de vista.

Trobant-se el Bisbe de Barcelona, Dr. Manuel Irurita, de Visita Pastoral a Sabadell, féu una visita a Agnès Armengol, greument malalta. Jo era un dels acompanyants. En dir-li que la visitava el senyor Bisbe, exclamà: "Ombra de Jesús!". Aquestes paraules restaren gravades al cor del Prelat. En morir Agnès Armengol,

el Dr. Irurita anà a donar el condol a la família, a la que recordà aquelles paraules, dient: "Quina frase més poètica i més teològica!". Qui li, havia de dir al Dr. Irurita, que 2 anys després, el martiri el faria encara molt més "ombra de Jesús"...

Nada l'any 1852 -el mes de maig; hom n'ignora el dia, car l'Arxiu Parroquial fou devorat per les flames de 1936- moria a la seva població natal -Sabadell- el 30 de gener de 1934. L'enterrament constituí una multitudinària manifestació de dol. En representació del Bisbe de la Diòcesi, per expressa delegació, vaig presidir el dol, format pel nebot de la difunta, Francesc de P. Gambús, pel Dr. Lluís Carreras i pels marmessors Manuel Folguera i Duran i Josep Marlet.

Ultra els llibres esmentats i comentats, havia publicat anteriorment els reculls poètics "Lays" (1879), "Recull de semprevives" (1891) i "Sabadellenques i altres poesies" (1925). L'any 1913, ILUSTRACIÓ CATALANA li havia publicat la primera edició del poema "Redempció".

A la festa celebrada per la "Unió Catalanista" a Poblet, l'any 1909, féu lliurament d'una magnífica senyera en nom de les Dones Catalanes.

Affloren als seus poemes, mants castellenismes, corrents a la seva època, i alguns gal·licismes, que acusen el seu pas jovençà per França a la "Pension Catalane" de Castres.

Pilar Tous de Cirera en publicà una notable biografia.

CANT A LA SENYERA

Lletra de l'Himne de l'Orfeó de Sabadell, musicada pel seu fundador i primer director Josep Planas i Argemí.

Llaor a Tu, Senyera gloriosa,
de pàtria i germanor sagrat emblema;
compleix dels cors l'aspiració suprema,
eternament triomfanta i poderosa.

Som un esbart de rossinyols
que et festegem a bells estols
glossant cançons jorn i vesprada.
Tu el cedre n'ets, altiu,
qui branda el vent, joliu,
i gaiament nos cova amb sa brancada.
Senyera venerada!

Braus navegants d'un mar immens
som els apòstols de l'avenç:
l'estel de l'art volem per guia,
per timoner la poesia,
a Tu per vela immaculada,
Senyera venerada!

Som l'ideal llavor
d'un pa que Déu nos dó.
Tu n'ets el sol ponent,
fecund i treluzent.
Tu n'ets els sol d'amor que l'ha granada,
Senyera venerada!

Som les espigues del bon blat
nades en camp ben conreat;
apomellades,
assaonades;

Agnès Armengol

Deixem la incorrecció "triomfanta", en la qual queien molts escriptors de l'època. Així Maragall té aquell vers tan conegut de:

"Mar blava, mar verda, mar **escumejanta**"

Aquest femení dels participis presents no existeix ni en castellà: tan "triunfante" pot ser un "héroe" com una "heroïna".
